

ésser *sabidor* aquell mestre que edifica la nau de fust que aquell qui la fa de paraula», Andreu el Capellà (*De Amore*, p. 37); «jo só mossé / Salamó, rey, / d'antiga ley, / gran *sabidor*, / rey e senyor, / molt ric, potent / ---», JRoig (*Spill*, 7043); i cites del Llegendari etc. (*DAG*, *AlcM*), però no en Muntaner (el mot no figura en el § 5 Casac, més que en el ms. modernitzat de Val).

Sabidoria, *sabiduria*, no és inoït en català antic, on el Dicc. Aguiló en cita un passatge de 1390 en un text gremial (*CoDoACA* xl, 384) i l'*InoLC* en un doc escrit a Tunis, de 1313 («si negun n'ixia menys de sa *sabiduria*» i algú més *AlcM*) amb el sentit de 'coneixement d'un fet concret'; en general, però, és castellanisme o forma mal transmesa, en particular en el sentit abstracte de 'qualitat de savi' que en cat és i ha estat sempre *saviesa*; sovint es tracta d'una mala lliçó en lloc de *sabuderia* 'coneixement d'un fet', que és el que trobem sovint des de Desclot (mal citat en *AlcM*), que usa sovint *haber sabuderia de*, o *que*, per 'informar-se, pendre coneixement d'un fet que es prepara o s'executa' i accs. anàlogues: «hagueren *sabudaria*, per aquella barca que'l rey de França havia triades ---», § 157 (*NCI* v, 65 18, *sabuderia* id., 64.14), «aquells de dins hagueren *sabuderia* de açò», § 141a (ed. Buchon) (més, des de 1414 en *DAG*).

Sabent [Llull] adj. 'informat, savi, entès': «Força de fe està per volentat, e força de 'rgument està per enteniment, fe illumina veres carreres ab amar, e enteniment és *sabent*; fe està prop a volentat, e luny a enteniment», *Mil Proverbis* (xvii, 20, p. 409); «gran meravella, que --- loes maestres aguts e *sabents* no s convertien ---», StVicençF (*Quar.*, 227.76); «sí com aquell qu'en la mar té mayso, / e d'aquell art se té per molt *sabent*, / e veu tal temps --- / qu'a son juhi és contra de rahó, / e va en part on per null temps no fon, / e veritat sa búxola no l diu / ---», «no si' ací tot amador entès, / sinó aquell bé sentit e *sabent* / ---», Ausiàs (cii, 3b, 29b) (cites de JoMartorell i altres en *DAG*, però la cita dels *Usatges* en *AlcM* és d'una forma verbal i no un adj.); popularment es diu en el Pall. com a motiu ètnic: «envejosos de Peramea, / *sabents* de Bretui, / fatos de la Pobleta» (comun. de C. Pol); +*sabentol* despectiu: «tostemps comunament los borts són pus erguyllosos que altres, e los geperuts pus oltracuydats e pus *sabentols*, e si han senyoria tornen diables», Eiximenis (*Terç*, 288); *sabentment*, +*sabentia*, *VidesR* (gloss).

Assabentar [2.ª meitat S. xiv] «Estants Nós en --- Al mudévar --- més-se algun murmur secret entre lo rey de Navarra e lo comte de Trestàmera e lo comte de Dénia, qui eren stats *asabentats* que en aquell dia algun d'ells devia pendre mort --- e cascun dels dessus dits digueren-nos que aquesta sospita nos havia mesa a cascun Mn Bernat de Cabrera ---», *Cròn* del Cerimoniós (vi, § 39, Bof., p. 358, Pagès, p. 367) Fabra cridà l'atenció sobre la conveniència de restaurar aquest mot, llavors antiquat, en la *Gram* de 1912 («hacer *sabedor*, enterar», p. 355) citant-ne del *Decameron* català: «açò, senyor, cové que sia fet secretament en ma-

nera que lo vostre adversari no n sia *assabentat*», també en el *Tirant* (part de Galba), aquí usat absolutament: «la Viuda --- cregué verdaderament que Tirant faria fer d'ella una cruel sentència, per ço com sabia que era stat *asabentat* per Plaerdemavida» (Ag iv, 212); també *assabenta* en Aversó (473 3) i els *DAG* i *AlcM* en donen dues cites d'Eiximenis i en docs. de 1374 i 1404 (mal llegit com *assabonat* en un altre del xv) etc. Des de c. 1920 aquest verb torna a ser molt usat, i si bé encara serveix per a bastants algun regust de mot molt savi, es pot i convé usar-lo sense escrípol i sense exageració. *Assabentament* s'ha dit també bastant des de llavors.

Altament no es tracta d'una creació original només del català, car el trobem en bastants llenguatges afins. Prov. «e quatecant lis *assavento*, / e 'm' elo davans Diéu plegueron lou geinou», *Mureio* xi, 60 6; gc. *assabentà*, *-entat* (Palay); i ja n'hi ha un cas en la *Cansó de la Crozada*. «El coms de Montfort à sos cavalliers mandatz / --- / ez amenan la gata belament e viatz; / e lains en la vila són be *asabentatz*, / ez an los trabuquetz tendutz e atempratz / --- / e fero sí la gata ---» (v. 8204; mot poc freqüent, que alguns cregueren mal llegit però la fe d'errades del PDPF corregeix *asabensar* en *-bentar*). Molt estès en els parlars judeocastellans: *asabentarse* «hacerse sabio», «tomar juicio o cuenta y parar mientes en algún negocio» en les bíblies (Const, Ferrara), Ss xvi i xix (BRAE iii, 506); «être, devenir sage», Blondheim (*Rom* xlix, 17), «el mercader, si no quiebra, no se *asabentan* 'ne s'assagit pas' proverbí entre els jueus de Rodes (*RHisp* ix, 443); també entre els de Monastir (*RHisp*. lxxxv, 535) i els del Marroc (BRAE xv, 215, s. v. *ladino*). En fi reto-rom (*as*)*sapchenter*, *-apiantar* «far sapere» (Salvioni, *ZRPh* xxxiv, 397).

Sabença [Jaume I], d'on *assabençar* (Belv, *DAG*)

Sabut 'instruït, savi' [Jaume I]: «--- levat lo castell de fust --- dix lo mestre ---. —Jo aguisar-lo-he en tal manera, que quan se guardaran al alba, denant si lo trobaran, ab que vós me donets gent comptada e hòmens *sabuts*, que suau facen mon manament» (§ 161, Ag, 209); «Phelip és huy hu dels bells cavallers del món: jove, dispost més que tot altre, animós, liberal, e més *sabut* que no grosser ---», JoMartorell (Ag i, 349); i moltes altres cites medievals en *DAG* i *AlcM*, també amb altres valors en Llull i en Muntaner En aquell sentit avui és inusual en el cat. central, però ja no en el Migjorn del Princ, almenys en la cobla tòpica, amb el matís de 'saberut' (i, alhora, entès legalment): «Mare de Déu del Tallat --- / a la Guàrdia los bufons, que sempre fan bufonades, / a Montblanc són los *sabuts*: allí hont se formen los actes, / Vilavella és bona vila ---» (*MilàF*, *Romlo.*, 390 9) I sobretot és molt conegut i divulgat el gran ús a tot el P Val. amb el valor de 'savi, intel·ligent, entès'. *Sabuda* 'coneixement, notícia' [Jaume I, Muntaner etc.] Per a *sabuderia*, V. supra *Sabudejar* (deturpat, *sabutjar* per mals diccs, inexistent) *Insabut*; *insabudament* *Saberut* [Belv., escr. Renaix. *DAG* etc.]; caricaturitzat com *sabellut* (*DAG*) per joc amb *ceballut* *Saberudejar*.